

SÖZ KÜÇÜĞÜN, OYUN HERKESİN PROJESİ

SÖZ KÜÇÜĞÜN

KUTU OYUNU

ETKİNLİK KİTAPÇIĞI

Istanbul Bilgi Üniversitesi
Çocuk Çalışmaları

Bu kitapçık; Mikro-Fon Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birim'i'ne aittir ve Uluslararası Çocuk Merkezi ya da AB'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

ETKİNLİK GELİŞTİRME EKİBİ

Ayşe Beyazova

Gözde Durmuş

Nilay Yılmaz

ÇOCUK DANIŞMA EKİBİ

Ağasi Misisyan

Ahmet Baki Mavi

Ahmet Berat Şakar

Ahmet Emin Karataylı

Aras Aşçı

Aras Çalgan

Aras Minaz

Ari Tahmincioğlu

Arlin Kirpikyan

Azime Sekman

Ecrin Merzeci

Elif Özer

Esra Nur Arslan

İklima Aşan

Jaklina Haçadıryan

Kami Kebabcı

Liana Çınar

Lusin Su Gögce

Melis Aşçı

Merve Kılıçaslan

Meryem Melis Karaköse

Mustafa Çağan Kahraman

Natali Kaynak

Naz Beyaz

Nikol Odabaşı

Nisanur Çalışır

Nora Canikyan

Ozan Akdağ

Peri Su Koşar

Perihan Kandemir

Sarin Demircioğlu

Sarin Köse

Selin Özkan

Sevde Deniz

Sevin Duru Kandemir

Sirel Ranya Oktay

Vahe Sarksyen

Yunus Emre Eser

İÇİNDEKİLER

Kurum ve Proje Tanıtımı	2
Başlarken...	3
Etkinlik Önerileri Tablosu	4
Etkinlikleri Uygularken...	5
Etkinlikler	6
Etkinlik 1: Küçük Adımlarla Büyük Haklar	6
Etkinlik 2: Olaylar, Haklar	8
Etkinlik 3: Nesnelere Haklar	11
Etkinlik 4: Kartlarla Hikayeler	13
Etkinlik 5: Renkler, Haklar	15
Etkinlik 6: Haklı Saklı Tombala	17
Etkinlik 7: Duygularla Haklara Adım Adım	19
Etkinlik 8: Ne Oldu?	21
Etkinlik 9: Kendi Olayın, Kendi Çözümün	23
Etkinlik 10: Zarla Anlat Bul Bakalım / Haklarla 1'den	25
6'ya	
Olay Kartları Tematik Sınıflandırma için Öneriler	28
Son Söz: Çocuk Danışma Ekibinden ...	29

BİLGİ ÇOCUK ÇALIŞMALARI BİRİMİ

Türkiye’de çocuk haklarının yaşama geçmesi amacıyla 20 Kasım 2007’den beri çalışan Birim; İstanbul Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi altında faaliyetlerini yürütmektedir. Çocukların haklarını bilmesi ve kullanması ile çocuklarla beraber çalışan yetişkinlerin çocuk haklarını korumak için güçlenmesi hedefine odaklanan Birim, çalışma alanıyla ilgili araştırmalar yapıyor; bunlardan hareketle eğitim materyalleri ve modelleri geliştiriyor ve yaygınlaştırıyor; aynı zamanda çocukların seslerini duyurdukları araçlar geliştiriyor. Birim, yapılan tüm çalışmalarla Türkiye’nin çocuk politikasının gelişimine katkı sağlamayı hedeflemektedir.

cocuk.bilgi.edu.tr

SÖZ KÜÇÜĞÜN KUTU OYUNU

BİLGİ Çocuk Çalışmaları Birimi tarafından, 10 yaş ve üstü çocukların gündelik yaşam deneyimlerini hak temelli bir bakış açısıyla değerlendirebilmeleri ve bu şekilde haklarıyla ilgili bilgi ve farkındalık geliştirmeleri amacıyla tasarlanmış bir kutu oyunudur. 2009 yılından itibaren 500 farklı kuruma, 2000 üzerinde öğretmene yaygınlaştırılmıştır.

SÖZ KÜÇÜĞÜN, OYUN HERKESİN PROJESİ

Bu proje; 2009 yılında geliştirilen, sonrasında çocuklardan oluşan danışma kurulu, oyunu oynayan çocuklar ve eğitimcilerin geribildirimleri ile sürekli revize edilen Söz Küçüğün Kutu Oyunu’nun materyalleri ile sınıf ve farklı öğrenme ortamlarında kullanılmak üzere yeni oyun ve etkinlikler geliştirilmeyi amaçlamaktadır. Yeni oyun ve etkinlikler; daha önceki yıllarda oyunun geliştirilme sürecinde olduğu gibi çocuklar tarafından oluşturulan iki farklı yaş grubuna ait danışma ekipleri ile birlikte oluşturulmuştur. Çocukların kendilerine yönelik hazırlanan oyun ve materyallere ilişkin görüşlerinin ve geribildirimlerinin alınmasını içeren bir çocuk katılımı süreci izlenmiştir. Proje; Avrupa Birliği tarafından desteklenen ve Uluslararası Çocuk Merkezi (ICC) tarafından yürütülen Mikro-Fon hibe programı kapsamında yürütülmüştür.

BAŞLARKEN...

Söz Küçüğün Kutu Oyunu; BiLGİ Çocuk Çalışmaları Birimi'nin çocuklarla insan hakları ve çocuk hakları eğitimi alanında yaptığı çalışmaların başlangıç noktası olmuştur. Farklı disiplinlerden kalabalık bir ekip ile oyun geliştirilmiştir. Oyun 2009 yılından bu yana özellikle oyunu oynayan çocuklardan gelen geribildirimlerle revize olmaktadır. Söz Küçüğün Kutu Oyunu, 3 ya da 4 kişi ile masa başında oynanan bir kutu oyunudur. Tek bir kutu oyununu kalabalık gruplarda kullanmak konusunda yaşana sıkıntılar elinizdeki bu kitapçığın geliştirilmesine neden olmuştur. Bu kitapçık ; tek bir kutu oyunu ile çocuklarla uygulayacağımız 10 etkinliği içermektedir. Bu etkinliklerden ikisi (Renkler, Haklar ve Olaylar, Haklar) 2009 yılından bu yana yapılan çalışmalarda denenmiş etkinliklerdir. Kalan 8 etkinlik ise Söz Küçüğün, Oyun Herkesin projesi kapsamında çocuklardan gelen öneriler ile geliştirilmiş, ardından çocuklarla deneyimlenerek çocuklardan geribildirimler alınmış etkinliklerdir. Etkinlik geliştirme ve deneyimleme sürecinde iki çocuk danışma ekibi ile çalışılmıştır. Bu ekipler ; Özel Feriköy Ermeni İlk ve Orta Okulu 5. sınıf öğrencilerinden ve Darüşşafaka Eğitim Kurumları 6. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Haziran - Aralık 2019 tarihleri arasında farklı zamanlarda çocuklarla bir araya gelinerek etkinliklere ilişkin görüş ve önerileri toplanmış ve etkinlikler son haline gelmiştir. Etkinlikleri seçerken 4. sayfada yer alan tabloyu kullanmanızı öneririz.

Öncelikle çocuk danışma ekiplerimize, danışma ekiplerimizin devam ettikleri eğitim kurumlarına, etkinlikleri geliştiren uzmanlara, etkinliklere ilişkin geribildirim aldığımız eğitimcilere ve tüm Söz Küçüğün Kutu Oyunu severlere destekleri ve ve bu projeye ilham oldukları için çok teşekkür ediyoruz.

Söz Küçüğün Kutu Oyunu ve bu kitapçık aracılığıyla insan hakları ve çocuk haklarını daha çok çok çocukla paylaşabilmek umuduyla,
Keyifli oyunlar! Keyifli etkinlikler!

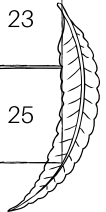
BiLGİ Çocuk Çalışmaları Birimi
Aralık, 2019

ETKİNLİK ÖNERİLERİ TABLOSU

Etkinliğin Adı	Özet	Sayfa No
Etkinlik 1: Küçük Adımlarla Büyük Haklar	Söz Küçüğün oyununun daha kalabalık grupla ayakta oynanan halidir.	6
Etkinlik 2: Olaylar, Haklar	Söz Küçüğün oyununun 60 kişi ve daha üzerindeki kalabalık gruplarla, seminer ortamında oynanan halidir.	8
Etkinlik 3: Nesnelerle Haklar	Söz Küçüğün oyununda yer alan hak kartları ile tanışmayı ve üzerine düşünmeyi sağlar.	10
Etkinlik 4: Kartlarla Hikayeler	Söz Küçüğün oyununda yer alan hak kartlarına ilişkin olaylar kurgulanır ve canlandırma yapılır.	13
Etkinlik 5: Renkler, Haklar	Söz Küçüğün oyununda yer alan hak kartları aracılığıyla sandalye kapmaca şeklindeki bir oyundur.	15
Etkinlik 6: Haklı Saklı Tombala	Söz Küçüğün oyununda yer alan uğur böceği kartları ile oynanan, hak kartları ile tanışmayı sağlayan bir etkinliktir.	17
Etkinlik 7: Duygularla Haklara Adım Adım	Söz Küçüğün oyunundaki olay kartlarında yer alan kişilerin duygularına ilişkin farkındalık yaratmak üzere hazırlanmıştır.	19
Etkinlik 8: Ne Oldu?	Söz Küçüğün oyunundaki olay kartları ve günlük yaşamda karşılaşılabilecek yeni haksızlıklar üzerine düşündürür.	21
Etkinlik 9: Kendi Olayın, Kendi Çözümün	Söz Küçüğün oyunundaki olay kartlarına benzer yeni olay kartları geliştirmeyi içerir.	23
Etkinlik 10: Zarla Anlat Bul Bakalım / Haklarla 1'den 6'ya	Söz Küçüğün oyunundaki olay kartları ve zar kullanılarak farklı ifade ve düşünme yöntemleri içeren bir oyundur.	25

ETKİNLİKLERİ UYGULARKEN

Bu bölümde, kitapçıkta yer alan etkinlikleri daha etkili ve keyifli şekilde uygulayabilmeniz için; etkinlik öncesinde, etkinlik sırasında ve etkinlik sonrasında ilişkin bazı hatırlatmalar ve önerilere yer vermek istiyoruz.

Bu kitapçıkta yer alan etkinliklerin genel amacı çocukların insan hakları ve çocuk hakları konusunda bilgi ve farkındalıklarını artırmaktır. Bu nedenle etkinlikleri uygulamadan önce uygulayıcının bu konularda bilgi düzeyini artırması, bu konu ile ilgili başlıklarda okumalar yapmasını öneririz. Bu okumalar için cocuk.bilgi.edu.tr sitemizi kullanabilirsiniz.

Kitapçıkta yer alan etkinliklerden hangisini uygulayacağınızı sınıfınızdaki, grubunuzdaki çocukların ihtiyacına ve odaklanmak istediğiniz hedefe göre belirleyebilirsiniz. Etkinlikleri uygulamadan önce etkinlikleri dikkatlice okumanızı, ihtiyaç duyulan malzemeleri önceden hazırlamanızı, çalışacağınız grubun ihtiyaçlarına göre gerekli uyarlamaları yapmanızı ve uygulama mekanını hazırlamanızı öneririz. Etkinlikleri uygulayan kolaylaştırıcılar olarak sizleri; çocukların kendilerini rahatlıkla ifade edebileceği bir alan oluşturmaya, öğretmeye değil çocuklarla birlikte öğrenmeye odaklı olmaya davet ediyoruz. Etkinliklerde farklı yöntemler kullanılmaktadır. Farklı öğrenme stillerine sahip çocukları ve çocuklar arasındaki farklılıkları düşünerek uygulayacağınız etkinliğe karar verebilirsiniz. Etkinliklere ilişkin çocuklardan geribildirimler almanızı, çocuklardan gelen geribildirimleri ve sizin görüşlerinizi bizlere göndermenizi özellikle rica ederiz.

Son olarak, etkinlikler sırasında kapsayıcı, katılımcı, çocukların görüşlerine saygılı olmak gibi çocuk haklarına saygılı bir ortam oluşturmanın çok önemli olduğunu vurgulamak isteriz. Çünkü çocuklar yaptığımız etkinliklerin içeriklerinden daha çok, yaşadıkları deneyimler üzerinden öğrenmektedirler.

Keyifli uygulamalar!

ETKİNLİK 1: KÜÇÜK ADIMLARLA BÜYÜK HAKLAR

Amaç - Hedefler: Çocukların gündelik yaşamlarında karşılaştıkları olaylar ile haklar arasında ilişki kurmalarını sağlamak, haksızlıkları fark etmelerini ve haksızlık karşısında hakları korumak için yapabilecekleri üzerine düşünmelerini sağlamak

Malzemeler: Bir adet Söz Küçüğün Kutu Oyunu, yönerge vermeyi kolaylaştıracak ses çıkaran bir nesne

Süre: 40 dk.

Yaş ve Grup Büyüklüğü: 9 - 14 yaş, maks. 30 kişi

Yönerge:

Söz Küçüğün Kutu Oyunu'nun tüm sınıfla masa başında değil ayakta oynanan ve olay olay kartları ve hak kartları ile tanışmalarını sağlayan halidir. Çocuklar tarafından diğer önerilen isim "Ayakta Söz Küçüğün" olmuştur.

- Katılımcılar arasından etkinliği gerçekleştirecek kolaylaştırıcıya / eğitime yardım etmek üzere gönüllü 2-3 kişi belirlenir. Bu kişilere çocuklar tarafından "Hak Kasası Sorumluları" ya da "Çareciler" gibi isimler önerilmiştir. Bu ekibin görevi bir masa üzerine 15 hak kartını kapalı şekilde dizmek, 5 farklı çareyi toplayarak gelmiş oyunculardan çareleri alarak, oyuncuların hak kartı açmasına destek olmaktır.
- Kalan katılımcıların hepsi oyuncudur. Oyuncuların yarısının her birine 5'er adet turuncu olay kartı, diğer yarısının her birine ise 5'er adet mavi olay kartı dağıtılır.
- Kolaylaştırıcı aşağıdaki gibi yönergeleri verme hakkına sahiptir. İlk iki yönerge çare takası yönergesi olamaz. Ardından sık sık çare takası yönergesi verilmesi önerilir. Çocukların eş olmaları beklenen yönergelerde her seferinde farklı bir kişi ile eş olmalarının beklendiği vurgulanır. Yönergeler şu şekildedir:
 - **Turuncular Soruyor:** Bu yönergede turuncu olay kartlarına sahip kişilerin ayağa kalkıp, mekan içinde yürüyerek mavi olay kartına sahip bir oyuncu ile eş olmaları söylenir. Oyuncu elindeki turuncu kartlardan istediği bir tanesini eşine sorar, aldığı cevap hak temelli yani 5 çare alınan cevapsa "Hak Kasası Sorumluları /Çareciler" ekibine birlikte gidilir ve cevabı bilen kişi 5 çareyi rastgele seçer.
 - **Maviler Soruyor:** Bu yönergede mavi olay kartlarına sahip kişilerin ayağa kalkıp, mekan içinde yürüyerek turuncu olay kartına sahip bir oyuncu ile eş olmaları söylenir. Oyuncu elindeki mavi kartlardan istediği bir tanesini eşine sorar, aldığı cevap hak temelli yani 5 çare alınan cevapsa "Hak Kasası

Sorumluları /Çareciler” ekibine birlikte giderek cevabı bilen kişi 5 çareyi rastgele seçer. Eğer -5 olan cevap verilmişse, elindeki çareler alınır.

- **Herkes Soruyor:** Bu yönergede herkesin ayağa kalkıp, mekan içinde yürüyerek bir oyuncu ile eş olmaları söylenir. Eşlerin her ikisi de ellerindeki kartlardan istediği bir tanesini eşine sorar, aldığı cevap hak temelli yani 5 çare alınan cevapsa “Hak Kasası Sorumluları /Çareciler” ekibine birlikte gidilir ve cevabı bilen kişi 5 çareyi rastgele seçer. Eğer -5 olan cevap verilmişse, elindeki çareler alınır.
- **Çare Takası:** Bu yönerge ile tüm oyuncular ayağa kalkar ve ellerindeki çareleri birbirleri ile takas ederek 5 farklı çareden oluşan seti (Cesaret, Çaba, Destek, İstek, Saygı) oluşturmaya çalışırlar. Seti oluşturan kişilerin “Hak Kasası Sorumluları /Çareciler” ekibine giderek bir hak kartı açması sağlanır.
- **Bir Tur Bekle:** Bu yönerge ile tüm oyuncular ayağa kalkar ve yürürler. Soru soramaz ya da takas yapamazlar. Konuşma yoktur. Yürüme bittiğinde oyuncuların farklı bir yere oturmaları beklenmektedir. Yürüyüş sırasında oyuncuların ellerindeki olay kartlarını incelemeleri istenir, olay kartı kalmayan katılımcıların yeni olay kartı almalarına destek verilebilir. Bu yönerge oyunu biraz sakinleştirmek, oluşan bir kaos varsa ortamı biraz sessizleştirmek için kullanılabilir.
- Oyun 15 adet hak kartının hepsi bittiğinde sona erer. Her çare takası ardından kolaylaştırıcı “Hak Kasası Sorumluları /Çareciler” ekibine bu turda hangi hak kartlarının açıldığını sorar ve grubu bilgilendirmeleri istenir. Hak kartlarını kimin açtığı da gruba ayrıca sorulabilir.
- Oyunun ardından aşağıdaki gibi sorular eşliğinde oyun üzerine düşünülür.
 - Neler oldu? Nasıl geçti oyun?
 - Nasıl cevaplar geldi? Sorular kolay mıydı?
 - Buradaki olaylardan size tanıdık gelenler nelerdi? Başka benzer olaylar aklınıza geliyor mu?
 - Hak kartlarından hangilerini hatırlıyorsunuz? Yeni duyduklarınız var mıydı?

ETKİNLİK 2: Olaylar, Haklar

Amaç - Hedefler: Çocukların gündelik yaşamlarında karşılaştıkları olaylar ile haklar arasında ilişki kurmalarını sağlamak ve haklar hakkında bilgi sahibi olmak

Malzemeler: Kişi sayısı kadar hak kartı, 10-15 adet önceden belirlenen turuncu olay kartı

Süre: 20 -40 dk. (süre değişebilir).

Yaş ve Grup Büyüklüğü: 9 -14 yaş, en az 15, en çok 120 katılımcı

Yönerge:

- Tüm katılımcılara birer adet hak kartı dağıtılır. Hak kartı sayısı katılımcı sayısından az ise, çocukların 2'li eş olarak bir hak kartı alması sağlanabilir. Çocukların en az bir kere içlerinden kartı okuması istenir.
- Ardından üzerine konuşulmak istenen durumları içeren, önceden belirlenen olay kartlarından birini okumak üzere gönüllü bir katılımcı davet edilir. Seçenekleri ile birlikte olay okunur ve hakları koruyan cevap verilene kadar salondaki katılımcılara söz hakkı verilir. Doğru cevap alındıktan sonra kart üzerinde olayla ilgili açıklama aynı gönüllü tarafından gruba okunur..
- Açıklama okunduktan sonra katılımcılara ellerindeki hak kartlarının bu olayla ilgili olup olmadığı gönüllü katılımcı tarafından sorulur, tahminde bulunulması istenir. Gönüllü elindeki olay kartının en altında olayın hangi hak kartı ile ilgili olduğunu göreceğinden gelen tahminlerin doğru olup olmadığını gruba paylaşır.
- Doğru tahminde bulunan katılımcının / katılımcıların olayla ilgili, ellerindeki hak kartını gruba okuması istenir.

Bu oyun, Söz Küçüğün Kutu Oyununu kullanan, çocuk hakları alanında çalışan avukatlar tarafından okullarda kalabalık çocuk topluluklarına yaptıkları söyleşileri interaktif hale getirmek için geliştirilmiştir. Bu etkinlik, **kalabalık gruplar için** önerilmektedir.

Olay kartının birden fazla hak kartıyla ilgili olması durumunda etkinlik zamanı yeterli ise tüm ilgili kart isimleri bulunana kadar grubun tahminlerde bulunmasına izin verilir. Zaman sıkıntısı yaşıyorsa gruptan sadece 3 kişiye tahmin hakkı verileceği, doğru hak kartlarının bulunamaması halinde gönüllü katılımcının ilgili hak kartını / kartlarını açıklayacağı belirtilir. Daha sonra ilgili hak kartını elinde bulunduran katılımcı kartı okumak üzere ortaya davet edilir.

- Kolaylaştırıcı okunan hak kartının anlaşılmadığını fark eder veya ekstra bir bilgi verilmesi gereğini duyarsa bu aşamada gruba açıklamada bulunabilir. Olayla ilgili katılımcılardan zaman kalması halinde soru alınabilir veya ilgi çekici örnekler paylaşılabilir. Haklara ilişkin bilgi vermek için cocuk.bilgi.edu.tr adresindeki İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si ve BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme'nin animasyon filmlerinden yararlanılabilir.
- Kart okuyan gönüllüye teşekkür edilip yerine oturması istenir. Yeni olay kartını okumak için başka bir gönüllü davet edilir. El kaldıran katılımcılardan gönüllü seçilirken; cinsiyet dengesi ve aynı etkinlikte daha önce gönüllü olarak kart okuyup okumadığı dikkate alınmalıdır. Herkese eşit fırsat tanınmaya çalışılmalıdır.
- Etkinlik için ayrılan süre içerisinde yukarıdaki süreç tekrarlanarak mümkün olduğunca çok olayın grupta paylaşılması sağlanır. Okulun ihtiyacına veya o bölgede yaşanan hak ihlallerine ve etkinlik esnasında gözlem sonucunda ihtiyaç duyulan konulara göre olay olay kartları sıralanabilir. Verilen süre içerisinde tüm olay olay kartlarının okunması mümkün olmadığından ağırlıklı olarak konuşulması veya paylaşılmasının iyi olacağı konuları içeren olay kartları seçilerek gönüllülere verilebilir.
- Etkinliğin son 15 dakikası soru-cevap ve değerlendirmeye ayrılmalıdır.

ETKİNLİK 3: Nesnelere Haklar

Amaç - Hedefler: Çocukların insan hakları ve çocuk haklarına ilişkin yaratıcı düşüncelerini sağlamak

Malzemeler: Söz Küçüğün Kutu oYunu hak kartları, grup sayısı kadar A4 kağıt ve kalem, rehber soru kağıtları çıktısı

Süre: Birinci Aşama: 20-30 dk. İkinci aşama: 20-30 dk

Yaş ve Grup Büyüklüğü: 9 - 14 yaş, maks. 30 kişi

Yönerge:

Birinci Aşama:

- Etkinliğin başlangıcında çocukları ısındırmak için "çocuk haklarını bir elemente ya da bir nesneye benzetseyiz "ne olurdu?" diye sorulur ve cevaplar alınır. Ardından "örneğin cam ve çocuk hakları desem, bu ikisi arasında nasıl bir ilişki kurarsınız? Aklınıza neler gelir ?" diye sorarak cevaplar alınır.
- Ardından 4-5 kişilik gruplar oluşturulur; her gruba bir kağıt ve bir hak kartı destesi verilir. Grup üyelerinden verilen destedeki hak kartlarını incelemelerini ve destenin içinden bir hak kartı seçmeleri istenir..
- Seçtikleri kartta vurgulanan hakkın içeriğiyle ilgili düşünceleri ve onu anlatan/simgeleyen gerçek bir nesne seçmeleri istenir. Bu nesnelere mekan içinde dolaşarak ya da kişisel eşyaları içinden bulup seçmeleri için 5 dk. verilir. Seçtikleri nesne üzerine düşüncelerini kolaylaştırmak için 12. sayfada yer alan rehber soru kağıdı A kullanılabilir.
- Her grubun seçtiği nesne toplanır. Daha sonra her birini sırayla ortaya koyarak diğer gruplardan o nesneye bakmalarını ve bunun hangi hak kartı ile ilgili olabileceğini tahmin etmeleri istenir. Bunun için 1 dk. süre verilir; her grup kendi içinde konuşup karar verdikten sonra tahminini kağıda yazar. Grupların yanıtlarını dinlenir. O grubun seçtiği hakla eşleşen yanıtı bulan gruplara 1 puan verilir. Bu çalışmada amaç, çocukların sadece doğru tahminde bulunmak için çıkarımda bulunması değil, görsel okuma yaparak nesneyi farklı bir bağlam içinde kurgulamalarını da sağlamaktır. O yüzden grubun seçtiği hakkı doğru tahmin edemeseler bile bunu sözleşmedeki başka bir hakla ilişkilendirebilen ve bunun gerekçesini açıklayabilen gruplara da 1 puan verilir. Nesne ve hak arasında uzak ya da yakın ilişki kurarak açıklama yapmaları için gruplar cesaretlendirilmelidir.

İkinci aşama:

- Bu etkinlik bir grup çalışması ya da bireysel bir uygulama olarak kurgulanabilir. Ancak bu etkinliği çocukları bir önceki çalışmayla ısındırdıktan sonra yapılması hem yöntem alışmalarına hem de daha nitelikli kompozisyonlar oluşturmalarına yardım edecektir.
- Her gruba hak kartı destesi verilir. Gruplar en az 4-5 hak kartı üzerinde çalışmalıdır. (grupların aynı maddeleri seçebilirler.)
- Önceki çalışmada olduğu gibi gruplardan her hak için farklı bir nesne bulmaları istenir. Gruplar nesne seçimlerine karar vermek için birlikte çalışsın, araştırsın ve sonraki buluşmaya bu nesnelerle birlikte gelsinler (Bu süreçte rehber soru kağıdı B'yi kullanmaları söylenir.) 4-5 hak kartının her biri için nesnelerini seçtikten sonra bunları kullanarak bir kompozisyon oluşturmalarını yani onları birbirleriyle ilişkilendirecek şekilde bir masa üzerine (tıpkı bir fotoğraf karesi gibi) yerleştirmeleri istenir. Gruplardan bunu o an yapmaları ya da ön hazırlık aşamasında nesnelere seçtikten sonra bu kompozisyonu da düşünmüş ve karar vermiş olarak gelmeleri istenir. Nesnelere rastgele yerleştirmemeleri gerektiği gruplara hatırlatılır, nesnelere estetik bir bağlam içinde konumlandırılmaları yani nesnenin yönünü, duruşunu ve diğeriyle olan mesafesini grubun kompozisyon "bütününde" anlatmak istediklerini düşünerek karar vermeleri gerektiği vurgulanır.
- Kompozisyonlar masalara yerleştirilip sunum için hazırlandıktan sonra gruplar bir sergi gezer gibi dolaşır, diğer grupların oluşturduğu kompozisyonları inceler ve nesnelere hangi hak kartlarını sembolik olarak anlattığını bulmaya çalışırlar. Serbest dolaşım için 5 dk. süre verilebilir.
- Grupların inceleme gezisi bittikten sonra tüm gruplar sırayla kompozisyonlardan birinin önüne toplanır, buradaki nesnelere üzerine hep birlikte düşünüp konuşulur, tartışılır. Paylaşımdan sonra o kompozisyonu oluşturan gruba en son söz verilir ve onların neler anlatmak istedikleri dinlenir.
- Sonunda seçilen benzer hak kartları varsa bunlar için seçilen nesnelere arasındaki farklılıklar, başka hangi nesnelere seçilebileceği tartışılabilir.

Oyunu deneyimleyen çocuk danışma ekibi bu oyunun puanlama olmayarak da oynanabileceğini vurgulamıştır. .

REHBER SORU KAĞITLARI

Bu çalışmanın ön hazırlık, tartışma, değerlendirme ve sunum aşamalarında kullanılmak üzere gruplara aşağıdaki rehber soruları verilebilir, düşüncelerini bu sorulardan yola çıkarak gerekçelendirmeleri istenebilir.

REHBER SORU KAĞIDI A

1. Bu hak kartı, hangi konuları, durumları ve olayları kapsıyor?
2. Bu hakkı simgeleyen nesne olarak ne seçebilirsiniz? Onu seçme sebepleriniz neler? Nesnenin simgelediği konuyla ilişkisi hakkında neler düşünüyorsunuz? Nesnenin rengi, şekli, kokusu, dokusu, tadı, kullanım özellikleri vb. bu hakla ilgili neler söyleyebilir?

REHBER SORU KAĞIDI B

Çalışmanızı kısaca anlatın. Dinleyenlerin çalışmanızı bir fotoğraf karesi gibi gözünde canlandırabilmesi için net ve açıklayıcı olun. Anlatınızda aşağıdaki soruların yanıtları yer almalı:

1. Bu nesnelere seçme sebepleriniz ne? Simgeledikleri konuyla ilişkisi hakkında neler düşünüyorsunuz? Nesnenin rengi, şekli, kokusu, dokusu, tadı, kullanım özellikleri vb. betimlemeler bu hakla ilgili neler söyleyebilir?
2. Çalışmanızın en önemli yeri sizce neresi?
3. Nesnelere yerleştirme tekniğiniz nedir? Nesnelere neden bu şekilde yerleştirdiniz?
4. Kompozisyonda neler anlatıyorsunuz?

ETKİNLİK 4: Kartlarla Hikayeler

Amaç - Hedefler: Çocukların insan hakları ve çocuk haklarına ilişkin bilgi ve farkındalığını artırmak ve hakları günlük yaşamla ilişkilendirmelerine katkı sağlamak.

Malzemeler: Söz Küçüğün kutu oyunu hak kartları

Süre: 40 dk.

Yaş ve Grup Büyüklüğü: 9 - 14 yaş, maks. 30 kişi

Yönerge:

- Hak kartları içinden 3 hak kartını seçilir. Bu hak kartlarının hep birlikte incelenir. Görsellere bakarak 5N1K sorularını her kart için ayrı ayrı sorulur ve birlikte üzerine düşünülür. Soruların doğru yanıtları yok; anlatılanların kendi içinde tutarlı olmasına dikkat ederek her sorunun kaç farklı yanıtı olabileceği üzerinde durulur, farklı tahminlerde bulunmaları için çocuklar cesaretlendirilir. Bunun için 5 dk süre verilir.

5N1K Soruları Örnekler:

Bu kim? Bu ne?

Şu an nerede? Nereye gidiyor, nereye gitmek istiyor, nerede olmayı hayal ediyor?

Orada ne yapıyor? Orada şu an ne oluyor? Orada ne olmasını istiyor/ hayal ediyor?

Bunu nasıl yapıyor? Şu an nasıl hissediyor? Orada nasıl davranması gerekiyor?

Neden orada? Neden böyle yapıyor? Neden böyle hissediyor? Neden diğer insanlar ona böyle davranıyor?

Örneğin; elinde pankart olan puzzle görseli (katılım ve birlikte hareket kartı) için şunlar söylenebilir: "Kartta gördüğümüz, oyun oynamayı çok seven bir çocuk ama mahallesinde bir oyun parkı/alani yok. O yüzden elinde bir pankartla mahallede dolaşiyor. Pankartta "Arkadaşlarımla oyun oynamak için bir yer istiyorum. Ben nerede oynayacağım?" yazıyor. Böyle yaparsa yetişkinlerin onu göreceğini, isteğini dikkate alacağını, arkadaşlarının da onu destekleyeceğini ve sonunda mahallede bir oyun alanı bulacaklarını hayal ediyor. Şu an mutsuz. Çünkü herkes ona tuhaf bakıyor, aralarında fısıldaşiyor ama kimse gelip ona bir şey sormuyor, onunla ilgilenmiyor. Bazıları yanından gülüp geçiyor, bazıları ona "aferin, devam et" diyor. Arkadaşları ona katılmıyor, bazı yaşlıları onunla dalga geçip "sizin mahallede yoksa bizim oraya gel", "yazın ne kötümüş, yazdıkların okunmuyor", "sen de o zaman evde bilgisayar oyunu oynasana" vb. diyor. Çocuk kendini yalnız hissediyor, utaniyor, şaşkın bir şekilde sokağın ortasında dikiliyor."

- Aynı kart için söylenebilecek farklı birkaç olay daha konuşulur. Çocuklar aynı görselden yola çıkarak farklı bir durum anlatması için cesaretlendirilir. Bunun için 5 dk. süre verilir.
- Ardından dört grup oluşturulur. Her gruba Söz Küçüğün Kutu Oyunu'nun hak kartları içinden seçilen 3 kart verilir. Her grup kendi kart renklerine göre kırmızı, sarı, yeşil ya da mavi isimlerinden birini alır.
- Gruplar ellerindeki 3 kartta yer alan açıklamaları okur ve kart görsellerini inceler. Bu kartlardaki bilgilerden söz edebilecekleri bir olay ve bir karakter kurgularlar. Daha sonra 3 kartı kurgularına göre sıraya dizerler. Anlatılarında vurgulamak istedikleri konuyu anlatacak üç anahtar cümle (kartlarda yer alan bilgiler içinden) belirlemeleri söylenir. Örneğin; "Adil bir dünyada yaşamaya hakkın var" (Adalet İçin Hukuk Kartı); "Tüm insanlar gibi sen de özgürsün" (Barış İçinde Özgürce Yaşam Kartı) ve "Tüm canlılarla uyum içinde yaşıyorsun." (Doğa Koruma Kartı) cümlelerini seçebilirler. Bu kısım için 5 dk. süre verilebilir.
- Kurgu hazırlığı yapan gruplara seçtikleri cümleleri anlatılarına yerleştirmelerini, bunları hangi durumda kimin kime söyleyeceğine karar verdikleri bir rol dağılımı yapmaları söylenir. Bu cümleleri kartta yazıldığı gibi aynı sözcüklerle ifade etmek yerine bunları anlatacak başka cümleler kurmaları gerektiği gruplara hatırlatılır. Bunun için 5 dk. süre verilir.
- Daha sonra her grup kendi hikayesini 2-3 dakikalık bir canlandırma ile diğer gruplara anlatır. Canlandırmayı izleyen diğer gruplar bu sırada önlerindeki kartlara bakarlar ve izledikleri doğaçlamanın akışına uygun şekilde bu kartları sıraya dizmeye çalışırlar. İzleyici grupların canlandırma yapan grubun anahtar cümlelerini bulmaya çalışmaları ve bu cümlelerden yola çıkarak üç kartı sıraya koymaları istenir. Doğaçlama bittikten sonra diğer grupların kart sıralamalarına bakılır ve canlandırma yapan grubun sıralamasıyla eşleşip eşleşmediğini hep birlikte değerlendirilir.

ETKİNLİK 5: Renkler, Haklar

Amaç - Hedefler: Çocukların insan haklarının özellikleri ve insan hakları ile çocuk hakları konusunda farkındalığını artırmak

Malzemeler: Söz Küçüğün kutu oyunu hak kartları

Süre: 40 dk.

Yaş ve Grup Büyüklüğü: 9 - 14 yaş, maks. 30 kişi

Hazırlık:

- Etkinliğin yapılacağı salon 16 sandalyenin birbirinden uzak bir yerlere yerleşmesi için uygun olmalıdır.
- 16 sandalyeden 15 tanesi farklı bir hakkı temsil etmektedir. Bu sandalyelere 3 farklı renkte aynı hak kartı yerleştirilir. Oyun kutusundan çıkan dördüncü renkteki hak kartı ise sandalyelere asılarak hangi sandalyenin hangi hak kartına ait olduğu belli edilebilir.

Yönerge:

- Bu oyun eğer katılımcı sayısı 30 ise; iki kez farklı 15 kişilik grupla tekrarlanabilir.
- İlk 15 kişilik grup 3 farklı gruba ayrılır. Her grubun bir rengi vardır: sarı, kırmızı, mavi gibi. Sandalyelere oturmadan; onlara "her sandalyede her grubun kendi renginde onlara ait bir şey olduğu, görevlerinin tüm grupların kendi grup renklerine ait 15 adet kartın toplanması olduğu, bunun için de sandalyelere oturmaları gerektiği" anlatılır.
- Daha sonra katılımcılardan bir sandalye seçerek oturmalarını isteriz, bu sırada bir sandalye boş kalmalıdır.
- Katılımcılara oyunun amacının "ebe"yi boş kalan sandalyeye oturtmamak olduğu söylenir.. Ebenin kolaylaştırıcı olduğu belirtilir. (Ebe hak ihlalcisi konumunda olduğu için her zaman kolaylaştırıcı olmalıdır.)
- Katılımcıların oturdukları her sandalyeden o sandalyede yer alan kartlardan kendi grup rengine ait olanı almaları ve ellerinde tutmaları bir sandalyeden sadece bir kez kart alınabileceği, oyuncular arasında kart değiş tokuşu yapıla -

Bu oyun, Söz Küçüğün kutu oyunu geliştirme aşamasında renk kartlarla ya da üzerinde sayı yazan kartlarla oynanacak şekilde geliştirilmiştir. Bu kitapçıkta hak kartlarının kullanıldığı alternatif hali sunulmuştur. Oyunun sonunda bu kartların ne anlama geleceği üzerine düşünülmesi sağlanabilir.

mayacağı söylenir.

- Oyunun tüm gruplar kendilerine ait 15 hak kartını aldığı anda biteceği açıklanır..
- Oyun bittikten sonra aşağıdaki sorular yardımıyla oyun üzerine konuşulur:
 - Bu oyunu/etkinliği nasıl buldunuz?
 - Sizce bu oyun keyifli miydi?
 - Ebe ne yapıyor? Sizce neden?
 - Oyun neden tüm gruplar tüm renk kartlarını toplayınca bitiyor olabilir?

Not: Bu oyunun herkesin haklara sahip olduğu ama haklarını kullanması için mücadele etmesine ve dayanışmasına benzediğinden bahsedilir. Ebe'nin ise hakları kullanmayı kısıtlayan, hakları insanların ellerinden alan olarak düşünebileceği belirtilir.

ETKİNLİK 6: Haklı Saklı Tombala

Amaç - Hedefler: Çocukların insan hakları ve çocuk hakları konusunda farkındalığını artırmak

Malzemeler: Söz Küçüğün kutu oyunu uğur böceği kartları, çare kesesi, katılımcı sayısı kadar tombala kartları ve kalem

Süre: 30 - 40 dk.

Yaş ve Grup Büyüklüğü: 9 - 14 yaş, maks. 30 kişi

Hazırlık:

- Tombala kartlarında ilk sırada tek boşluk, ikinci sırada iki boşluk, üçüncü sırada ise üç boşluk vardır. Uğur böceği kartlarından 15 farklı hak kartını içeren 15 kart seçilir. Bu altı boşluğa seçilen 15 sayı rastgele dizilimlerle yazılır. (Sayıyı boşluğun hepsini kaplayacak şekilde yazmak yerine, çocukların bu boşluğa yazı yazabilmeleri için sayıyı boşluğun bir köşesine yerleştirip yazıya yer bırakmalıdır.)

Yönerge:

- Çocuklara önceden üzerine sayıların yazılmış olduğu tombala kartları dağıtılır. Uğur böceği kartları ters olarak (yazıları görünmeyecek şekilde) masaya dizilir. (kartları bir torba içine de koyulabilir.). Daha sonra bir kart çekilir ve kartın numarası okunur. Kartında o numara olan çocuklar ellerini kaldırırlar.
- Daha sonra çekilen kartın açıklaması okunur ve kartında bu numara yazılı olan tüm çocuklardan bu sayının olduğu boşluğa okunan cümleyi yazmaları istenir. Örneğin; 11 nolu kart çekildiyse, çocuklar sayının yazılı olduğu kareye "fikrini söylemeye hakkın var" yazmalılar.
- Çocuklara ayrıca ilk satırdaki tek kutuyu dolduran kişinin birinci çinko (+1 çare), birinci ve ikinci satırı dolduran kişi ikinci çinko (+2 çare) ve tüm kartı dolduran kişinin ise tombala (+3 çare) yapmış olacağı belirtilir ve bunları yaptıklarında söylemeleri istenir.
- Birinci çinko yapan çocuğun okunan cümlenin hangi haklarla ilgili olabileceğini bildiğinde ve bunun hangi durumlarda nasıl ihlal edilebileceğine dair bir örnek verebildiğinde 1 çare alacağı söylenir. Tahmin edemeyen çocuklar "joker" hakkını kullanarak arkadaşlarından yardım isteyebilirler. Arkadaşının okuduğu cümleyi anımsayan, bunu örnek bir durumla somutlaştı -

ran joker çocuk ve numarası çıkan çocuk 1 çare alır. İkinci çinko ve tombalada ise son okunan cümleyi açıklaması yeterlidir.

- Birinci çinko, ikinci çinko ya da tombala olmayan numara çekilişlerinde de çocuklara okunan cümlelerin hangi hakla ilişkili olabileceği sorulur. Her seferinde hızlıca doğru cevaplayan çocuklara 1er çare verilir.
- Tombala yapma aşamasına kadar kartlar çekilmeye devam edilir.
- Tombala yapamadığı halde en fazla boşluğu kapatarak, joker olarak ya da ilgili hak kartlarını söyleyerek puan toplayan ve tombaladan sonraki en yüksek puanı alan çocuklar da oyunu kazanmış kabul edilir.

TOMBALA KAĞIDI ÖRNEĞİ:

ETKİNLİK 7: Duygularla Haklara Adım Adım

Amaç - Hedefler: Çocukların gündelik yaşamlarındaki olaylar ile haklar arasında ilişki kurmalarını sağlamak, haksızlıkları fark etmeleri ve haksızlık karşısında hakları korumak için yapabilecekleri üzerine düşünmelerini sağlamak

Malzemeler: Duygu kartları, Söz Küçüğün Kutu Oyunu materyallerinden mavi olay olay kartları

Süre: 40 dk.

Yaş ve Grup Büyüklüğü: 9 -12 yaş, maks. 25 kişi

Hazırlık:

- Tüm çocukların birbirini görebileceği şekilde bir çember düzeninde oturmasına ihtiyaç vardır.
- Özellikle çocukların belli bir konuya ilişkin yaşadıkları duygulara odaklanmak isteniyorsa kullanılacak olay kartları önceden seçilebilir. Kitapçığın sonunda yer alan sayfa... 'daki tablodan yararlanabilirsiniz.

Yönerge:

- Çocukların çember şeklinde oturması sağlanır. Çemberin ortasına duygu kartları dizilmiştir. Çocukların bugün nasıl hissettikleri sorulur? Kartlara bakarak yanıtlarlar.
- Ardından (mavi) olay olay kartlarından çocuk sayısının iki katı kadar kart seçilir. Çocuklara 2'şer şekilde rastgele dağıtılır. Çemberin ortasında dizili duran duygu kartları bir sepete/kutuya konur.
- Çemberin ortasına ilk ebe olarak kolaylaştırıcı geçer. Duygu kartlarının olduğu sepetten/kutudan rastgele bir duygu seçer. Oyuncuların ellerindeki kartlarda yer alan olayları kendilerinden ya da cevaplarda yer alanlar kişilerden duyguyu hisseden biri olduğunu düşünmelerini ister. Ayağa kalkmasını ister. Ayağa kalkanların sayısına göre en az 1 en fazla 3 kişiye söz verir. Olayı ve neden bu duyguyu hissettiğini açıklamasını ister.
- Ardından yer değiştirir der, kendisi de bir yere oturmaya çalışır. Ayakta kalan kişi ebe olur ve kolaylaştırıcının yaptığı

ÖNEMLİ!

Çocuklardan gelen cevapların doğruluğuna ya da yanlışlığı sorgulanmaz. Duyguyu tanımlayabilme ve neden öyle hissedebileceğine dair düşünmesi hedeflenir. Eğer nedeni çok iyi açıklanamıyorsa diğer çocuklara da sorularak birlikte üzerine düşünülür.

şekilde oyunu devam ettirir.

- Dersteki süreye göre oyunda en az 5 duygu üzerinden çalışma yapılır. Ardından aşağıdaki sorular eşliğinde oyun üzerine düşünülür:
 - Oyun nasıldı? Duygularla olaylar arasında ilişki kurmak kolay mıydı? Zor muydu? Neden?
 - Duygular neden önemlidir?
 - Haksızlıklarla karşılaştığımızda neler hissediyoruz? Haklarımız korunduğunda neler hissediyoruz?

Uyarılama: Oyun biraz daha zorlaştırmak istenirse sadece duygu ile eşleştirme değil, seçilen duygu kelimesini olay kartındaki durum ya da cevaplara ekleyerek değişiklik yapmaları istenebilir.

Örnek 1:

Duygu: Endişeli.

Olay kartı: 12 yaşındasın. Ailen yoksul olduğu için pazarda yük taşıyorsun. (kart no: 7)

Değiştirilmiş hali: 12 yaşındayım. Ailem yoksul olduğu için pazarda yük taşıyorum. Çok ağır olan yükler taşıdığımda belim sakatlanacak diye endişe duyuyorum.

Örnek 2:

Duygu: Gururlu

Olay kartı: Okula giderken geniş bir caddeden geçmek zorundasın ama üst geçit yok (kart no: 32)

Değiştirilmiş hali: Okula giderken geniş bir caddeden geçmek zorunda olduğumuzu ama geçmem için üst geçit olmadığını belediyeye belirten bir dilekçe yazdım. Gururlu hissediyorum.

Etkinlik 8: Ne Oldu?

Amaç - Hedefler: Çocukların insan hakları ve çocuk hakları ile günlük yaşamları arasında ilişki kurmalarına katkı sağlamak

Malzemeler: Mavi Olay Olay Kartları, anahtar sözcük kartları, katılımcı sayısı kadar kağıt ve kalem

Süre: 30 - 40 dk.

Yaş ve Grup Büyüklüğü: 9 - 12 yaş, maks. 30 kişi

Hazırlık:

- Mavi olay olay kartlarından çocuk sayısı kadar kart seçilebilir ya da etkinlik sonunda seçilmiş mavi olay olay kartları ve anahtar sözcükler kullanılabilir.
- Her bir olay kartı için iki anahtar sözcük içeren anahtar sözcük kağıtları hazırlanmalıdır.
- Herkesin kendi olay kartı ve anahtar sözcük kağıdı olmalıdır.
- Etkinlik ikili gruplarla yani eşli bir çalışma olacaktır. Eşlerin konuşurken aynı anda konuşmakta olan diğer eşlerin dikkatini dağıtmamaları için oturum düzenini buna göre ayarlama ihtiyacı vardır.

Yönerge:

- Eşler oluşturulur. Her çifte 2 olay kartı ve o kartlarla ilgili kendi anahtar sözcüklerinin yazılı olduğu kağıt verilir. Eşler kartlarını ve anahtar sözcüklerini birbirlerine göstermemeleri konusunda uyarılır. Eşler sırt sırta dönüp otururlar. Herkes kendi kağıdını ve anahtar sözcüklerini inceler. Daha sonra kağıtlarını ters çevirip eşine döner.
- Eşlerin biri anlatıcı olur ve anlatıcı olmayan çocuk kağıttaki anahtar sözcükleri anlatıcı olan arkadaşına söyler. Arkadaşı bu anahtar sözcüklerin içinde geçtiği bir olay düşünür. Anlatacağı olayda bir hak ihlali olması gerektiği vurgulanır. Anlatıcılara düşünceleri için 1 dk. zaman verilir.
- Bütün eşler sizin işaretinizle aynı anda düşünmeye başlar. Daha sonra yine verilen işaretle anlatıcıların düşünme süresi biter ve anlatıcılar düşündükleri olayı eşlerine anlatırlar. Anlatı için 1 dakikalık süre yeterli olacaktır. (Bütün eşler eş zamanlı çalışır). Anlatma süresi tamamladığında arkadaşını dinleyen eş, bu anahtar sözcüklerin geçtiği olayı elindeki karttan arkadaşına okur. Aynı sözcüklerin içinde geçtiği kaç değişik hak ihlali anlatılabileceğini birlikte düşü-

nürler. Çiftlere 5 dk. verilir. Kağıtlara aynı anahtar sözcüklerle ilgili olabilecek farklı ihlallerinin konusunu/ana başlığını hızlıca listelerler. Burada amaç, kısa süre içinde hızlıca düşünmek ve hızlıca yazmaktır. O yüzden olayı uzun uzun anlatmak yerine hak ihlallerine dair kısa başlıklar yazarak bir ihlal listesi oluşturmaları söylenir.

- Oyunun akışı şöyle yönetilebilir: Süre bitiminde en fazla hak ihlali yazdığını söyleyen çiftten başlayarak değerlendirme yapılır. Çifte önce anahtar sözcüklerinin ne olduğunu sorulur. Daha sonra anlatıcının ne anlattığını ve çift olarak aynı anahtar sözcüklerden yola çıkarak başka hangi hak ihlallerini bulduklarını sorulur, yaptıkları listeyi okumaları istenir. Onların listelerinde yer almayan başka hak ihlallerini söyleyen çiftlere de söz verilebilir.
- Birkaç eşin daha listesi dinlenir. Daha sonra eşler rollerini değiştirir, oyuna devam edilir. Bu kez eşlerden diğeri anlatıcı olur ve arkadaşının söylediği yeni anahtar sözcüklerden bir olay kurgular. Bir önceki adımı tekrar edilir.

Not: Bu çalışma eşli yapılmak istenmezse, tüm grubun katılacağı bir tartışma şeklinde de uygulanabilir. Çocuklara anahtar sözcükleri verilir, herkesin bireysel olarak bu sözcüklerle ilgili olası hak ihlalleri listesi yapması istenebilir.

ÖRNEK: MAVİ OLAY OLAY KARTLARI VE ANAHTAR SÖZCÜKLER

- Olay Kartı 1: Aile, üniversite
- Olay Kartı 4: Aile, arkadaş
- Olay Kartı 9: Afrika, kara böcek
- Olay Kartı 12: Tarla, aile
- Olay Kartı 16: Mülteci, baskı
- Olay Kartı 18: Belediye, oyun
- Olay Kartı 19: Sergi, açık
- Olay Kartı 22: Mağaza, alarm
- Olay Kartı 23: Tiyatro, zorlama
- Olay Kartı 29: Kuzen, başarı
- Olay Kartı 30: Ağaç, kesim
- Olay Kartı 31: Bilgisayar, anne
- Olay Kartı 33: Gazete, fotoğraf
- Olay Kartı 34: Mahalle, kavga
- Olay Kartı 36: Düğün, silah
- Olay Kartı 44: Okul, ceza
- Olay Kartı 57: Kaplumbağa, oyun
- Olay Kartı 61: Günlük, kardeş
- Olay Kartı 68: Su, araba
- Olay Kartı 82: Yetişkin, rahatsız

Etkinlik 9: Kendi Olayın, Kendi Çözümün

Amaç - Hedefler: Farklı kişilerin farklı ortamlarda yaşadıkları hak ihlalleri konusunda farkındalık sağlamak ve mevcut haksızlıklara ilişkin insan hakları temelli bir yaklaşımı savunmak

Malzemeler: Söz Küçüğün kutu oyunu hak kartları, katılımcı sayısı kadar olay kartı şablonu, 1 adet örnek turuncu olay kartı

Süre: 40 dk.

Yaş ve Grup Büyüklüğü: 9 - 12 yaş, maks. 30 kişi

Yönerge:

- Tahtaya bir çocuk çizilir. Bu çocuğun çevresinde onun haklarını korumaya çalışan kimlerin olduğu sorulur. Verilen cevaplar çocuğun etrafına yazılır. Peki çocuğa haksızlık yapan kişiler kimler olabilir diye sorulur. İsimler arasındaki benzerlikler ve farklılıklar üzerine durulur. Devletin ve tüm herkesin özellikle yetişkinlerin çocukların haklarını koruma yükümlülüğünden bahsedilir.
- Sorumluluklar yerine getirilemediğinde bazı haksızlıklar yaşanıyor. Söz Küçüğün kutu oyunundaki olay kartlarını hatırlayıp hatırlamadıkları sorulur. Hatırlatmak için turuncu olay kartlarından bir tanesi birlikte incelenir.
- Çocuklar 3-4 kişilik gruplara ayrılır. Her grubun görevi yeni bir olay kartı hazırlamaktır. Her gruba ekte yer alan olay kartı şablonu verilir.
- Tahtaya aşağıdaki gibi aktörler ve mekanlar yazılır ve numaralandırılır. (İsteğe göre değişiklikler yapılabilir) Her gruba 15 adet hak kartından biri dağıtılır. Her grup elindeki zarı ikişer kere atar. İlk rakam olayda yer alacak kişiyi, ikinci rakam ise olayın meydana geldiği yeri belirler. Belirlenen kişi, yer ve hak kartını içeren bir olay kartı oluşturulur.

Kişiler:

1. Anne
2. Baba
3. Arkadaş
4. Belediye başkanı
5. Öğretmen
6. Doktor

Mekanlar:

1. Okul
2. Sınıf
3. Ev
4. Mahalle
5. Sokak
6. Medya

- Her grubun olay kartındaki en üstteki kutucuğu doldurması için 5 dakika verilir. Olay olay kartını yazabilmeleri için aşağıdaki 3 soruyu düşünmeleri istenir.
 - Olayda kim haksızlığa uğruyor? Kişiyi tarif edebilir misin?
 - Nasıl bir haksızlık var? Tarif edebilir misin? Hangi hakkı ihlal ediliyor?
 - Olay nerede gerçekleşiyor?
- Grupların oluşturdukları yeni olaylar tüm sınıfa okunur. Diğer öğrencilerden alttaki üç kutucuğa yazılabilecek olası cevaplar istenir. Bu cevaplar mavi olay olay kartlarındaki gibi hakları koruyan (+5), hakları korumayan (0) cevaplardan biri olabilir. Her grup gelen cevapları dinler ve istediklerini kart şablonuna yazar.
- Tüm gruplar bittikten sonra aşağıdaki sorularla ilgili etkinlik bitirilir:
 - Olay bulmak nasıldı? Zorlukları var mıydı?
 - Daha çok hangi konularda kart yazıldı? Ortak konular var mıydı?
 - Burada yazılmadı ama şu konularda da çok haksızlık yaşanıyor dediğiniz durum örnekleriniz var mı? Paylaşmak ister misiniz?
 - Bu etkinlikte o kısmı yapmadık ama bu haksızlıklar karşısında çocuklar haklarını nasıl arayabilirler?

Not: Bu etkinlik mavi olay kartları ile de oynanabilir. Şablonların çıktı alınabilecek hallerini cocuk.bilgi.edu.tr sitesindeki Söz Küçüğün Kutu Oyunu bölümünde bulabilirsiniz.

Şablon Örnekleri:

Ne dersin?

5

Açıklama:

İlgili Hak Kartları:

Ne yaparsın?

İlgili Hak Kartları

Etkinlik 10: Zarla Anlat Bul Bakalım / Haklarla 1'den 6'ya

Amaç - Hedefler: Çocukların günlük yaşamdaki haksızlıklara ilişkin farkındalık geliştirmelerini, bu haksızlıklar karşısında neler yapabilecekleri üzerine düşüncelerini sağlamak ve yaratıcı çözüm önerileri bulmalarını sağlamak.

Malzemeler: Mavi olay kartları, her grup için bir zar, zarlara ilişkin yönerge kartları, gruplara dağıtmak üzere küçük kağıt ve kalemler, gruplarda için süre tutmak için grup sayısı kadar kronometre, saat ya da kum saati vb bir araç

Süre: 40 dk.

Yaş ve Grup Büyüklüğü: 9 - 12 yaş, maks. 30 kişi

Hazırlık:

- Çocukların 6-8 kişilik gruplar halinde oturup oynayabilecekleri ama aynı zamanda da kalkıp ayakta hareket edebilecekleri bir ortam hazırlanır.
- Oyunu oynatmak için her gruba bir gönüllü kolaylaştırıcı olması önerilir. Kolaylaştırıcı çocuklar arasından da belirlenebilir.

Yönerge:

- Oyuncular 6 ya da 8 kişilik gruplar halinde oynarlar. Her grubun içinde aynı sayıda kişiden oluşan ikişer takım birbirine karşı oynar. Grubun oturma düzeni bir takımdan bir kişi, yanına diğer takımdan bir kişi şeklinde olmalıdır. (Bunu takımdakiler yazarken birbirlerinin yazdıklarını görmelerini önlemek için yapmak önemlidir.)
- Her takımın 10 puana kadar çıkabilen bir puanı bulunur. Başlangıçta tüm takımlar 0 puanla başlarlar. Oyun süresince puan kazanır ya da kaybederler. toplam puanı 10'a çıkan takım oyunu kazanır.
- Mavi olay kartları destesi karıştırılır ve ters olarak ortaya konur.
- Yaşı en küçük olan oyuncu oyuna başlar. Dolayısıyla onun takımı başlamış olur. Takımlar sırayla oynarlar. Takımdaki her oyuncu da sırayla oynar. Herhangi bir oyuncu puan kazandığında puan oyuncunun takımına yazılır.
- Takımlardaki oyuncuların sırayla zar atarak oynadıkları bir oyun olarak oynanır. Zarda 6 ayrı seçenek vardır. (Seçenekler bir sonraki sayfada yazıyor) Oyuncu kendisine gelen seçeneğe göre oyun oynar.

1. KÖTÜ KÖŞE

- Tüm takımlar 2 puan kaybeder.

2. HAREKETLE/ÇİZEREK ANLAT

- Sıradaki oyuncu olay kartlarından birini seçer.
- Olay kartındaki durumu konuşmadan hareketlerle ya da çizerek (ikisinden birini seçer) 2 dakikalık sürede anlatması gerekir.
- Anlatan oyuncunun 1 kez pas hakkı vardır.
- Eğer takımdakiler olay kartındaki durumu bilebilirse iyi olma hali puanları 2 puan yükselir.
- Bilemezlerse diğer takıma sorulur. Diğer takım bilebilirse onlar 2 puan kazanırlar.

3. KONUŞARAK ANLAT

- Sıradaki oyuncu olay kartlarından birini seçer.
- Olay kartındaki ilgili hak kartındaki kelimeleri kullanmadan bir hak kartını 2 dakikalık sürede anlatması gerekir.
- Anlatan oyuncunun 1 kez pas hakkı vardır.
- Eğer takımdakiler bilebilirse iyi olma hali puanları 2 puan yükselir.
- Bilemezlerse diğer takıma sorulur. Diğer takım bilebilirse onlar 2 puan kazanırlar.

4. NE YAPARSIN? BUL

- Sırası gelen oyuncu olay olay kartından bir tane seçer ve okur.
- Okuyan oyuncu dışındaki oyuncuların her biri konuşmadan bir cümle ile şunu yaparım önerisini 1 dk içinde yazarlar.
- Süre bitince her iki takımdaki tüm oyuncular yazdıkları cevabı okur.
- Oyuncu hak temelli cevabı okur.
- Hak temelli cevaba en yakın cevabı yazmış oyuncuların takımı 2 puan kazanır.
- Karar veren kişi sırada oynayan oyuncudur.

5. DURUM DEĞİŞMEZSE NE YAPARSIN? BUL

- Sırası gelen oyuncu en son üzerine çalışılmış olan olay olay kartını alır. Kartın üstündeki olayı ve hak temelli cevabı tekrar okur.
- Daha sonra "Bunu yaptığın halde durum değişmezse, ne yaparsın" diye sorar.
- Oyundaki herkes hakları koruyan yaklaşımı içeren yeni bir yanıt konuşmadan 1 dk içinde küçük kağıda yazar.
- Daha sonra takımdakiler yanıtlarını okurlar eğer en az iki çocuk benzer yanıt yazdıysa takımı 2 puan kazanır

6. BALLI KÖŞE

- Tüm takımlar 2 puan kazanır.

Not: Zarlara ilişkin yönerge kartlarını cocuk.bilgi.edu.tr sitesindeki Söz Küçüğün Kutu Oyunu bölümünde bulabilirsiniz.

OLAY KARTLARI TEMATİK SINIFLANDIRMA İÇİN ÖNERİLER

Söz Küçüğün Kutu Oyunu'ndaki turuncu ve mavi olay kartları çok çeşitli temalarda farklı hak ihlallerini içermektedir. Bazı etkinliklerde bir tema odağında çalışma ihtiyacını düşünerek, aşağıda bazı temalar ve o temalarla ilişkili olan olay kartlarının numaralarına yer verilmiştir.

AİLE

Turuncu Kartlar: 4, 6, 9, 10, 13, 19, 21, 22, 23, 26, 29, 31, 34, 36, 37, 40, 44, 46, 47, 54, 57, 67, 68, 69, 71, 75, 76, 78, 88, 89

Mavi Kartlar: 1, 4, 5, 8, 12, 17, 20, 23, 27, 28, 33, 38, 42, 45, 46, 52, 53, 54, 55, 58, 59, 61, 63, 64, 65, 67, 69, 71, 72, 78, 82, 88

ARKADAŞLIK

Turuncu Kartlar: 1, 11, 12, 15, 17, 37, 41, 53, 56, 73, 77, 98

Mavi Kartlar: 4, 9, 11, 32, 57, 60, 62, 75

AYRIMCILIK

Turuncu Kartlar: 2, 3, 8, 11, 12, 25, 35, 37, 40, 41, 43, 49, 50, 51, 52, 53, 56, 58, 62, 65, 66, 84, 85, 86, 87, 91, 96

Mavi Kartlar: 2, 3, 8, 11, 12, 25, 35, 37, 40, 41, 43, 49, 50, 51, 52, 53, 56, 58, 62, 65, 66, 84, 85, 86, 87, 91

EĞİTİM

Turuncu Kartlar: 2, 3, 6, 8, 9, 13, 16, 20, 25, 29, 33, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 46, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 59, 63, 71, 74, 75, 77, 81, 83, 85, 91, 93, 95, 99, 100, 101, 102

Mavi Kartlar: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 12, 14, 15, 17, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 48, 54, 55, 59, 80, 84, 85, 86, 87

İHMAL - İSTİSMAR

Turuncu Kartlar: 4, 5, 7, 9, 10, 13, 14, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 32, 33, 35, 36, 39, 42, 46, 47, 52, 57, 59, 60, 63, 67, 68, 70, 72, 78, 79, 83, 84, 86, 90, 92, 93, 99

Mavi Kartlar: 2, 3, 7, 8, 10, 15, 17, 21, 22, 24, 29, 33, 34, 36, 37, 38, 41, 44, 46, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 58, 60, 64, 67, 70, 71, 72, 74, 75, 76, 77, 78, 82, 84, 88

KATILIM

Turuncu Kartlar: 4, 10, 14, 16, 19, 20, 27, 28, 31, 38, 47, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 60, 62, 69, 78, 94, 95, 96, 100, 102

Mavi Kartlar: 1, 5, 6, 8, 10, 13, 18, 19, 23, 30, 39, 44, 46, 50, 51, 61, 64, 65, 67, 69, 70, 71, 72, 79, 80, 81, 82, 83, 85, 86, 87, 88

OYUN VE DİNLENME

Turuncu Kartlar: 6, 27, 28, 29, 45, 48, 74, 75, 82, 96, 101

Mavi Kartlar: 14, 18, 28, 31, 45, 50, 51, 56, 59, 65, 81, 85

SAĞLIK

Turuncu Kartlar: 5, 18, 24, 26, 30, 32, 44, 61, 64, 72, 73, 81, 82, 87, 88

Mavi Kartlar: 20, 21, 24, 49, 56, 66, 68, 86

SON SÖZ: ÇOCUK DANIŞMA EKİBİNDEN

Çocuklarla yaptığımız değerlendirme buluşmasından alıntıları sizlerle paylaşmak istedik:

"...Şu anda böyle bir projede yer almak, gerçekten bir oyun hakkında düşünmek ve yeni oyunlar kurmak çok güzel bir his..Bu projede olduğum için çok mutluyum."

"Oyun(lar) güzel olmuş. Bir oyunda uğur böceği kartlarını da kullanmak güzel olmuş, oyunda az kullanılıyordu, böylelikle daha çok kullanılır oldu."

"Danışma ekibinde olmak güzel, yeni oyunlarımız oluyor, yeni arkadaşlarımız oluyor ve yeni maceralarımız oluyor."

"Hevesli bir gruba yardım etmek ve geribildirim vermek güzel bir his.."

"Biz 8 tane oyun denedik. Bu oyunlardaki malzemelerin hepsi bir kutuda olacak, bir de kitapçık olacak. Böyle güzel olur".

"Biz geliştirilen yeni oyunlara geribildirimler veriyoruz. Bu oyunlarla diğer çocuklara da çocuk haklarını daha iyi öğretilmiş olacak diye düşünüyorum."

"Danışma ekibinde olunca oyunun amacını daha iyi anlamış oldum. Çocuk haklarını ve kendi haklarımı çok iyi bilmiyordum. Geçen sene oynamıştık bu oyunu. Bu ekiple, geliştirdiğimiz oyunlarla kendimi çocuk hakları konusunda daha çok geliştirdim."

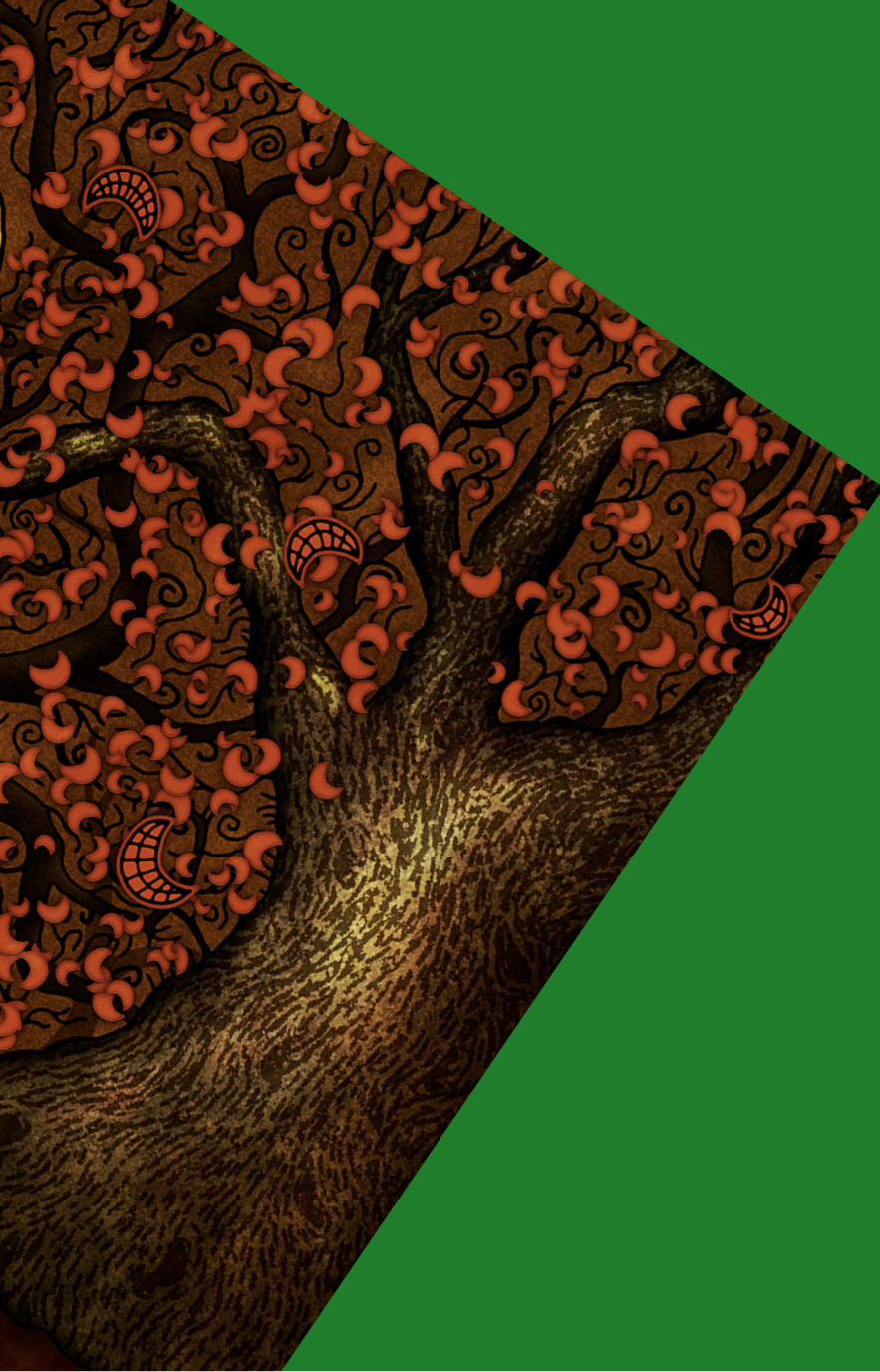
"Bu oyunlar hem öğretiyor, hem eğlendiriyor."

"Haklarımızı daha iyi öğrenmemizi sağlıyor."

"Üniversitede olmak çok eğlenceli.. Üniversitede bir araya gelmek çok keyifli oldu."

"Ekip olarak güzel çalıştık."

İstanbul Bilgi Üniversitesi
Çocuk Çalışmaları

Bu kitapçık; Mikro-Fon Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamiyle İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birim'i'ne aittir ve Uluslararası Çocuk Merkezi ya da AB'nin görüşlerini yansıtmamaktadır..